JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 23.10.2026 nr 2-5/26-02134

Meie 17.11.2026 nr 8-2/7779

Ettepanek Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks (1068 SE)

Justiits- ja Digiministeerium, tutvunud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni k.a 21. oktoobril algatatud Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõuga (1068 SE), teeb Vabariigi Valitsusele ettepaneku toetada põhimõtteliselt passiivse valimisõiguse piirangute ülevaatamist ning leevendamist valimisseadustes, kuid mitte toetada eelnõu 1068 SE esitatud kujul.

Eelnõu sisuks on vähendada Riigikogu valimise seaduses sätestatud kautsjoni suurust. Eelnõu kohaselt on kautsjoni suuruseks valimiste väljakuulutamise aastaks riigieelarve seaduses sotsiaalhoolekande seaduse § 131 lõike 3 alusel kehtestatud üksi elava isiku või perekonna esimese liikme toimetulekupiir iga registreerimiseks esitatud isiku kohta.

Eelnõu seletuskirja kohaselt on eelnõu eesmärgiks kõrvaldada ülemäärane takistus uutele ja väikestele poliitilistele jõududele, kellel puudub riiklik toetus ja kogunenud rahaline pind. Seletuskirjas märgitakse, et praegune kautsjon piirab sisuliselt valimistel osalemise võimalust ja vähendab poliitilist konkurentsi.

2026. aastal on Eestis toimetulekupiir üksi elavale inimesele või perekonna esimesele liikmele 220 eurot kuus. Seega oleks eelnõus kavandatud muudatuse tulemusel maksimaalse, ehk 125 kandidaadiga nimekirja kautsjoni kogusummaks 27 500 eurot.

Eelnõul 1068 SE puudub aga mõjuhinnang. Kautsjon ei ole pelgalt tehniline summa, kuna kautsjoni suurus võib mõjutada ning otseselt takistada kandidaadiks ülesseadmise võimalust, üksikkandidaadi kandideerimist ja erakonna kandidaatide arvu - ehk kokkuvõtvalt passiivse valimisõiguse tegelikku kasutamist.

Lisaks võiks eelnõu menetlemisel alternatiivina kaaluda näiteks toetusallkirjade kogumist, mis samuti ja ehk isegi veelgi enam kui kautsjon, annaks tunnistust kandideerimise tõsiseltvõetavusest, ent ilma seejuures kandideerimisvabadusele rahalist takistust tekitamata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Mariko Jõeorg-Jurtšenko 5380 7932
Mariko.Joeorg-Jurtsenko@justdigi.ee